

פרוטוקול מס' 160

מליאת ועדת הכלכלה
י"ג בשבט תשל"ו - 14.1.76
שעה 8.30 בלילה

ג כ ח ו :

חברי הוועדה: י. הורביץ - היו"ר
א. אבטב
פ. גרופר
ס. דרובלס
י. דרניצקי (יו"ר)
ע. הדד
א. זילברברג
ס. חריש
י. כהן
א. לבני
א. לבנדראון
י. גורע
י. פרנק
ד. קורן
נ. קצב
י. שערי

יועץ כלכלי: דוד לב

רשמה: לאה צ'סנר

סדר-היום:

- א. המלצות ועדת הכלכלה בענין טיסות שכר והשפעתן על המיירות - לסיכום הדיון בענין טיסות השכר
- ב. מסקנות ועדת הכלכלה בענין ניהול החברה הממשלתית "פיתוח" - החברה לפיתוח ומחקר תעשיית היהלומים - הצעה לסדר-היום של חה"כ איתן לבני

א. המלצות הוועדה בענין טיסות השכר

הי"ר י. הורביץ: פותח את הישיבה.

כידוע לחברי הוועדה עומדת הוועדה בראשותו של מר מאיר חת, להוציא את מסקנותיה בענין טיסות השכר, והייתה רוצה שגם מסקנות הוועדה יונחו על שלחן הכנסת בהקדם.

י. יודין: הענין נכבד מאד, ומאז הדיונים שלנו בשאלת טיסות השכר עבר זמן. בשעתו הפניתי ליו"ר הוועדה הצעה שלי בכתב בנושא זה. אני מבקש שגם היא תונח על השלחן לדיון. הצעתי נתקבלה גם על דעת אנשי אל-על, ולדעתי יש בה פתרון לבעיה. הייתי מציע שלפני הסיכום הסופי נשמע עוד פעם את נציגי משרד התחבורה, נציגי חברת אל על ונציגי משרד התיירות. עונת התיירות האחרונה, ובמיוחד הטיסות המיוחדות לאילת, סתרו כמה מההנחות שהתבטאו עליהן בתקופת השמסון בתיירות. כדאי לכלול בסיכום גם את הנסיון הזה.

הי"ר י. הורביץ: איני מתנגד להעמיד גם את הצעתך לדיון. אבל לדעתי אין צורך בסיכום נוסף של פגישות עם נציגי המשרדים השונים, כי זה לא יחדש דבר.

י. כהן: אני מסכים שאין לעשות סיכום נוסף של הדיונים, אבל הייתי מציע לשמוע את מנכ"ל חברת אל-על מר בן-ארי, כי בזמנו הוא לא סיכם את עמדתו בענין טיסות השכר. באותה הזדמנות כדאי להזמין גם נציג אחד של משרד התיירות ונציג של משרד התחבורה.

א. אבטני: שר התחבורה מסר את הנושא לבדיקה של וועדה בראשותו של מר מאיר חת, שכנראה תגיש את מסקנותיה בסוף שבוע הבא. הייתי מציע לדון היום בהצעת המסקנות שלנו, זאת הסיכום וההצבעה לדחות לשבוע הבא.

א. הור: דומני שהפעם כדאי לשמוע את אנשי השדה, ולא נציגים בדרג של מנכ"לים, כי ידוע שבאילת הייתה השנה עליה בתיירות הודות לטיסות המיוחדות. היה כדאי לשמוע מרשים המטה הייתה עליה, כמה טיסות היו, מה הייתה החפוסה בכלונות, האם חברת אל-על נפגעה כתוצאה מכך וכו'. עלינו לקבל כמסיכום הייתה באותם הדברים שזמן הדיון נראה היה לנו שצריך לתת חשובה עליהם.

א. זילברברג: לדעתי אין צורך בסיכום נוסף של דיונים. אנחנו מוכנים לסיכום, אבל הייתי מציע לדחות את ההצבעה לשבוע הבא.

הי"ר י. הורביץ: לא התכוונתי לקיים הצבעה היום, אבל אני מציע לקיים שיחה כללית על הצעת המסקנות כדי שנוכל לסכם את הדיון בנושא טיסות השכר. נדון גם על הצעתו של חת"כ יודין. איני חושב שסיכום נוסף של דיונים יחדש לנו משהו. התשובה לשאלות של חת"כ הדר היא בעובדה, שבתי המלון באילת מלאים והתיירות שם רבה הודות לטיסות המיוחדות האלה.

א. גרנפור: הייתי רוצה שבינינו לא יהיו חילוקי-דעות לגבי המסקנות. זה נושא רציני ביותר, שקשור גם עם חברת אל-על, והיו פרסומים בעיתונות על מצבה הכלכלי של אל על. על כן צודק ששקל רב למסקנות שלנו, ולפני הסיכום הסופי הייתי מציע להזמין את מנכ"ל אל-על.

י. בהן:

בכל-זאת עבר זמן רב מאז הדינוריה שלנו. זכינו שהאינפורמציה שחה"כ הדר מבקש אפשר לקבל בכתב. לפני הגשת מסקנות הקשורים בטיסות ה

א. לבני:

היסיון של טיסות השכר לאילת התחיל רק לפני כמה הרשים, ועד היה שאני מנין הוא חיובי. כדאי לקבל אינפורמציה מלאה על כך, ובטח... שלנו צריך להדגיש שכוה המשיכה של ישראל הוא לא רק בתנאים האקלימיים שלה.

היו"ר י. הורביץ:

אקבל ברצון כל הצעה, ולכן אני מציע לעבור על הסעיפים ול-ון על המסקנות עצמן.

א. אבנרי:

קראתי את המסקנות והן נראות לי מאוזנות וטובות, אבל צריך לזכור בחסכוני את טענת חב"ת אל-על שהיו לה הפסדים; מאידך מצב הכלכלה באילת הוטב בהרבה הודות לטיסות המיוחדות. אני חושש מסימפוזיון נ סף, ולושתה אפשר לאשר את המסקנות השנוע או בשנוע הבא.

ס. דרובלס:

היו לנו מספיק דינורים בנושא טיסות השכר עד שהגענו למסקנות האלה. שמענו את כל הגורמים הנוגעים בדבר. אפילו המצב באילת הוטב מאז שדנו בבעיות של העיר אילת. אני מציע לדרן בהצעה ואת ההצעה לדחות לשנוע הבא.

י. שערני:

אני מקבל את ההצעות האלה ביסוד, אבל לדעתי את ההצעות לגבי ארה" צריך לנסח בצורה חיובית. אין לנו קו תעופה ישיר ללוס-אנג'לס, וצריך לזכור שארה"ב זה קונטיננט שלא עם כל חלקיו יש לנו קשר ישיר. בכנס ירושלים שמענו ש-90% מטיסות ארה"ב לא ביקרו בישראל, ואם לא תהיה הוזלה במחירי הטיסות הם ליוני לא יבואו. כדאי שהחלטות שנהקבלו בכנס ירושלים לא ישארו על הנייר בלבד, אני מציע לקשור את זה עם ההמלצות האלה על טיסות שכר.

י. יורדין:

מאחר שאין לי כאן עותק ההצעה שהעברתי בזמנו ליו"ר, ברצוני להזכיר על הרעיון המרכזי שבצעה. אני סומך בהחלט שבחקופת השכל בעולם וגם אצלנו יש צורך בעידוד החיירות על-ידי מאמץ להוזיל את מחירי הטיסות. בדינורים שהיו לנו הגענו למסקנה, שיהיה זה מסוכן להמיל את ההוזלה על אל-על בלבד, מתוך הבחנה שאל-על אינה אמצעי החבורה בלבד, ובזוודאי שאיננה רק כלי שרת לחיירות. זהו נכס לאומי מדרגה ראשונה הן מבחינה מסקית והן מבחינה ממלכתית. זה מסוכן ללכת לקראת פתרונות שיביאו את אל-על להפסדים שיערערו את מעמדה כחברה לאומית מוכרת וישפיעו על מצבה הכלכלי.

הרעיון הבסיסי היה ללכת לא בדרך של טיסות שכר, אלא בדרך של הוזלת כל החיירות. כלומר, שתהיה הוזלה של 20% או 25% הנוצא לשהייתו של התייר בארץ, על-ידי הורדת מחירים במלונות, סיורים ושרותי חיירות אחרים, חנויות מיוחדות למכור פחנות וכדומה. בררתי את הדבר גם מבחינת האמצעים הטכניים שאפשר להשתמש בהם, ולדעתי אפשר לבצע את ההוזלה הלכה למעשה באופן פרופורציונלי בין הגורמים השונים. איני רוצה להימנע כאן לטכניקה, של תלושים הוזלים לחיירים וכו', הבעיה היא קביעת העקרון.

אני חושב שדרך זו עם פרטומת מתאימה אפשר להגיע לתוצאה שאנחנו מעוניינים בה, בלי לפגוע בחברת אל-על. איני יודע מדוע דוקא חברת אל על צריכה לשאת בעול הזה, ומדוע שבחי המלון לא ישאו בחלק מההוזלה הזאת. אני מבין שחברת אל על אינה מתנגדת לטיסות מיוחדות מסקנדינביה, או מארצות שהן אין טיסות של אל-על. אבל במקומות אחרים זה עלול לפגוע קשה באל-על. הוועדה צריכה לקחת כל הדברים האלה בחשבון. אולי אפשר להזכיר נמידה מסוימת נסיעות

י. יודין:

קבוצות תוך התקשורת עם גופים או ארגונים ציבוריים, כגון איגודים מקצועיים, מועדוני חובבים, קהילתיים בארצות זרות; סוודון היס-התיכוני וכו', בהנאי שזה יודין - יום ע- ההסכמים הקיימים בענף התעופה הבינ-לאומי.

לאחר שגיבשתי את הצעתי בכתב והגשתי אותה ליו"ר, שמעתי שאנשי אל-על מודים שגם הם צריכים לחרום לאוזלת כל התיירות, אבל ריץ למצוא טמנה מסומף שלוקה בחשבון את כל הגורמים שהזכרתי: שרותי החברה מוזלים לתיירים; הודדה סחירים בכלונות לתיירים, הלוי הנתה וכו'. אגב בקלה להתלים על סוודן בלי לקחת בחשבון כל הדברים האלה, אז נצטרך בעוד חצי שנה לדון בטאון של חברת אל-על ואיך להוציא אותה מסכנתה.

גפן"ר י. תורבניץ: כוונתי היחה שנחליף היר דעות הניצנו על נוסח

המסקנות, אחרי שמענו לא פעם את כל הגורמים היוצאים בענין היסות השטר. אנהנו מכירים את הנושא ון העלדות במיסות שלהם, אינם יכולים לחדש לנו דבר. לפן איני מציע להתחיל במינות שני של דיונים. המגמה של המסקנות שלנו שאל-על לא היפגע. אבל חייבים לעשות ניסיון של הוזלת כל התיירות לארץ, כדי לעודד את התיירות, והגדלת ההכנסות במטבע ד"ך. זה היצוא הזני ביותר מבחינה המטבע הזר, כי בו הערך המוסף הגדול ביותר. לא במקרה היחה השקעה של מליונים רבים בהקמת מלונות חדשים בארץ, למען לעודד את התיירות החוץ. תיירות הסנים אין צורך לעודד, היא קיימת. בכל העולם עושים מנינות של הוזלת מיסות לעידוד התיירות. כמובן שזה צריך להיות ממוקד ומלקטיבי כדי לא לפגוע בקווי הסיכוי הקיימים של אל-על. זו המבטא, להזהר כדי לא לפגוע בחברה הלאומית שלנו, שבמסו של דבר הלידה גם היא מתקיימת הלאומי שלנו.

מה שהת"כ יודין אמר כאן על עמדת חברת אל-על אינו מדוייק. אל-על אומרת כל הזמן שאינה מוכנה להכניס מיסות שטר; זה א מוכנה להשתתף בהוזלת של כרטיס היסות בעונה מסוימת ובשלב מסויים. (י. יודין: אולי במשך כל השנה). אם חברת אל-על הוזיל את הכרטיס ב-10% או 20%, אפשר יהיה לדרוש אותה הוזלת מנד הכלונות, ובלבד לא לקרוא לזה מיסות שטר. מבחינה פורטלית יש אפשרות לחברת אל-על לעשות זאת באמצעות חברות-בת. זה כמובן טאד, אבל איני מציע להכניס סחדש לזמינות הזה.

עלינו להחליט אם יש צורך בדין נוסף, או שהנושא בשל למסקנות, ובעבור על מיסות שהי ההצעות. אולי נוכל להתאחד על הצעה אחת.

מ. תרשי:

היו"ד מעמיד את השאלה בנושא בין אל-על לבין משרד התיירות; הייתי רוצה להציג את השאלה של משרד התיירות מול התיירות מבחינת הכלכלה הישראלית. על זה לא קיבלנו חשבה מספקת. היה דיון אחד בו שמענו דעות נגד מיסות שטר, שאינו נוגע לאל-על, אלא נוגע לקווי הסדירים של אל-על מול מיסות שטר. הסיעון היה, כי נוגע של שפל בתיירות הדאשונים שבורחים מהקו אלה מיסות השטר. כאשר נעשה ניתוח של הירידה בתיירות למדינת-ישראל, אם מסיבות בטחוניות ואם מסיבות כלכליות, הירידה החלולה ביותר ונאחוזים הגבוהים יותר היחה דוקא מסקנדינביה ומקומות אחרים שב אין לאל-על קו ישיר. נרגע של עליית הניקוש לכיוון מסויים הם הדאשונים שנכנסים לקוויים. סיעון זה הייתי רוצה שנבדוק יותר לעומק לפני הסיכום. מסתבר שמיסות השטר הולכות בעקבות גל התיירות ולא מעודד את התיירות. אם אין מיסות שטר יש סיכויים לאל-על, כפי שהיה בגרמניה שיחד עם אל-על היו מעוניינים לעודד את התיירות הישראלית. כאשר התחילה התיירות מסקנדינביה לישראל לא ס.א.ס. ולא אל-על היו מוכנות להשקיע בעידוד

מ. חריש:

התיירות, כי רוב הירות היחה הזלכת לטימות שכר. זה החשש שמדאיג אותי, מעבר לבטיחות המבית אל על. בישיבת ועדה הכלכלה הודיע מר בן-ארי בזמנו, שיש להעלות את שיעור המיסוי על העלות שידוילים.

הי"ר י. הורביץ:

העליה או הירידה במספר התיירים קשורה במידה רבה במצב הבטחון, וכך היה לגבי התיירות מסקנדנביה. לא צריך להפוך את זה לכשלון ארגוני או כלכלי. איי חושב שאנחנו יכולים לדון במסקנות ללא צורך בריון נוסף. כמה חברים כאן מציעים דיון נוסף בהסתמכות נציג אל-על, נציג משרד התחבורה ונציג משרד המס הכנסה. אעמיד את זה הצעת להצבעה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לקיים דיון נוסף עם נציגי ברת אל-על, משרד התחבורה ומשרד התיירות - ב קולות

בעד דיון על הצעת המסקנות ואישורן - 7 קולות

הוחלט לדון בנוסח המסקנות ללא דיון נוסף

הי"ר י. הורביץ:

בשיעור הבא נדון בהצעת המסקנות של רוב הוועדה, ובהצעות של הה"כ יודין, אני מקווה שנוכל להגיע להצעה מאוחדת.

ב) מסקנות ועדת הכלכלה בענין ניהול החברה המשלתית "פיתוח"

הי"ר י. הורביץ:

ענין החברה לפיתוח ומחקר תעשיית היהלומים הועברה אלינו על-ידי מליאת הכנסת, בעקבות הצעה לסדר-היום של הה"כ לבני. ישנן שתי הצעות לסיכום: נוסח פנימי שהכנתי בעקבות הדיונים בוועדה; ונוסח של הה"כ זילברברג, שמציע אותו בשם הקואליציה. (קורא נוסח הצעת הוועדה).

א. זילברברג:

גם ההצעה שלי באה בעקבות הדיונים בוועדה. (קורא נוסח ההצעה בשם הקואליציה).

הי"ר י. הורביץ:

ההבדל הוא ברור: כולנו רוצים בשיתוף צרכני חומר הגלם של היהלומים, ועל כן אני מציע ש אם היהלומנים יסרבו לרכוש את החברה או להכנס לשותפות, צריך לחסל את עסקי החברה; ואילו הצעת הה"כ זילברברג מציעה, שאפילו אם היהלומנים יסרבו שהממשלה תמשיך בקיום החברה.

א. זילברברג:

אנחנו מחפשים דרך משותפת. שמענו הסברים מפי נציגי משרד המסחר והתעשייה וגורמים אחרים מדוע חיוני להמשיך בקיום החברה. זה כדי לשמור על צינור נוסף לניצול חמרי גלם, ולפי בקשת נציגי משרד המסחר והתעשייה לא הזכרנו כאן את הסינדיקט. לכן איננו מקבלים את העמדה, שאם היהלומנים אינם סוכנים להכנס לשותפות צריך לחסל את החברה. אנחנו עלולים לעשות רע רק לעצמנו אם נחסל את החברה.

מ. דרובלס:

אני התרשמתי מהדברים ששמענו כאן בוועדה, שלא נורא אם החברה הזאת תתחסל.

א. לבני:

בהצעה של יו"ד הוועדה יש הסבר בסעיף 2, שבגלל ההפסדים הרבים שהחברה צברה בעבר בגלל מינהל בלתי-תקין הוא מציע ל... ל את החברה. זו גם היתה העילה להצעה לסדר-היום. בהצעה של חה"כ זילברברג בשם הקואליציה יש התעלמות מוחלטת מהסיבות שהביאו לדיון בנושא... מינהל החברה אישר כיון בוועדה בזמן הדיון, כי בגלל החלפת המנהלים... ואל הכושל נגזרו הפסדים כבדים מאד לחברה. בסעיף 2 בהצעה... זילברברג הוא אמנם מזכיר את ההפסדים, אבל סוסיף שהיו שיפורים במאזנים. עד כמה שי... ל... השיפור חל על-יד-כך שכל פעם הזרימו כסף נוסף מחוץ-לארץ. שמענו שבמקום 34 עובדים מעסיקים בחברה זו עכשיו 28 עובדים במחזור שבחברות אחרות מעסיקים רק 8 עובדים. זה לא ניהול תקין. אנחנו יודעים שרק שנה אחת לא היו הפסדים, אבל יש הצטברות של הפסדים רבים בשנים קודמות. אי-הסדרים נמשך, ואי-אפשר לעשות כלום, נגד... אחד חולב על... צי... דולר כמסמן מבלי שאיש יוכל להתערב בכך.

אני יודע למה הממשלה זריכה לקינות מעוניינות לעורר עמק פרטי כושל כזה. הצעתו של חה"כ ז"ל רברג פירושה לתת פרס למישהו שלא מגיע לו. יש כאן חוסר רצון להודות שהחברה מסלתיית יכולה גם להפסיד, ואיני יודע למה ועדת הכלכלה זריכה לתת יד החלטה כזאת.

ב. לבנבראון:

לאור הדיונים שהיו לנו בוועדה בנושא זה אני מתרשם שיש בכל-זאת משהו משותף בשתי ההצעות האלה: (א) החברה צברה הפסדים; (ב) יש לחברה תפקיד שולי בענין חומר הגלם ליהלומנים. שמענו על מקרה של חברה לייצור פוחי רוח לארצות אפריקה, ולטרות שהיא צברה הפסדים היה צורך מדיני חיוני להמשיך בקיום חברה זו.

אני מתנגד להצעה להעביר את בעלות החברה או חלק ממנה ליהלומנים. אני מסכים להצעה שאם היה ליהלומנים יסרבו לרכוש חלק או להכנס לשותפות, זריכה הוועדה להסליץ על חיסול החברה. זה לא צריך להיות קשה בהסכמתם של היהלומנים.

ג. יודין:

אני תומך בהצעתו של חה"כ זילברברג מפני שני גיפורים שאין הוועדה יכולה להתעלם מהם: הן הניסוק הכלכלי והן הניסוק הבטחוני. מבחינה כלכלית משקלו של ענף היהלומנים במשק הישראלי ובמיוחד ביצוא הוא גדול ורציני, ולא הייתי רוצה שענף חשוב זה יהיה תלוי רק בגורם אחד.

אני יודע שיש בוועדה זר חברים שאפריורי יש להם נטייה להעדיף המשק הפרטי על פני המשק הציבורי או הממלכתי בענף היהלומנים. אני מציע להם לשקול את הנעיה של תלות אבסולוטית בגורמים פרטיים, שעם כל הכבוד, הם יחד קבוצה מגובשת של אינטרסנטים, ולא ייתכן שיהיה לקבוצה זו משקל מונופוליסטי בענף כל-כך חשוב מכלל ענפי היצוא של המדינה. (א. לבני: אומרים שזה מסתכם בטן-הכל בין 3% ל-4%). לפי נסיבות המסחר הבינלאומי בענף היהלומנים חייבת הממשלה להחזיק איזה שהוא אמצעי בקרה, שבמצב מסויים תצמצם אותו ובמקרה הצורך תרחיב אותו.

יחד עם זאת אני בעד נקיטת כל האמצעים כדי למנוע הפסדים ולצמצם במנגנון סיותר. בדרך-כלל ענף היהלומנים הוא ענף רווחי ואיני יודע למה כאן מפסידים. יש גורמים פרטיים במשק שמפסידים, וגורמים ציבוריים שמרוויחים וכן להיפך. במצב הבטחוני המיוחד שלנו יש שמופעלים על המדינה לחצים מצדדים שונים שאין לחזות אותם מראש. בגלל זה אין "לשים את כל הביצים בסל אחד". חייב להיות גורם נוסף שעוסק בענף היהלומנים.

שיקולים אלה מביאים אותי להציע באופן ענייני שלא לחסל חברה זו, יחד עם זאת אברך על כל הצעה שתתקן את הטעון תיקון, למען למנוע הפסדים ובזבוז במנגנון.

א. אבטבי: היה רצוי מאד אילו יכולנו להתאחד על הצעה אחת, כי בעצם שתיהן סודות בכך שהחברה צברה הפסדים והתעשייה למצוא את משרד המסחר והתעשייה לחפש דרך לתקן להיית הפסדים.

יחד עם זאת הייתי יוציע לקבוע תקופת נסיון של שנה, בה משרד המסחר והתעשייה צריך לפקח על את המצב בחברה, ובתום השנה יהיה חייב למסור דו"ח לוועדה על ההתקדמות. (הינו"ר י. הורביץ: מה יהיה אחרי שנה?) אנחנו מציעים מה לעשות, איננו אומרים מה יהיה אם לא יעשו זאת. נוכל בעוד שנה, אם הנסיון לא יצדיק את עצמו לצייע למכור את החברה.

הינו"ר י. הורביץ: הכנסת אינה יכולה להציע למכור או לסגור חברה, אנחנו מציעים קודם כל להציע מוזמנות ליהלומנים.

א. זילברברג: לאור העדות אלה אני חושב שאפשר להתאחד על הצעה אחת.

ל. דרובלס: איני יודע למה הופכים דבר שהוא כמעט שולי לדבר עקרוני. כדאי לשוב ולדון בזה לפני שמציעים הצעה בשם הקואליציה. נדמה לי שהיהלומנים עצמם צריכים להיות מעוניינים בכך שהחברה תהיה קיימת. גם אם גורמים פרטיים נהנים מכך, למה שהם לא ישאו בעול, ולמה שהממשלה תסבסד חברה זו? אין לה הצדקה לסבסד את היהלומנים, אם חושבים שאפילו חברה ציבורית כמו שגד אינה זכאית לסבסוד.

נראה לי שהדיון כאן הוא יותר על היוקרה של ההצעה מאשר לגופו של ענין. אולי יש מקום להאפשר בקשר לשני נושאים יעל-ידי-כך אולי להגיע להצעה מאוחדת.

אין ויכוח על-כך שהיהלומנים צריכים להיות שותפים בחברה. הממשלה יכולה להיות מיוצגת בחברה זו עם זכות הצבעה במידה ויש לה אינטרסים שהיא רוצה לכוון אותם, אבל אין ספק שצריך להוריד את החלק של הפסדים. לדעתי יש להגיע לנוסח משותף ולשתף את היהלומנים כדי שיעקר העול יוטל עליהם. ייתכן שהם לא מעוניינים ונוח להם שמישהו אחר ישא בזה, אז צריך למצוא דרך להגיע אליהם.

אני מוכן להציע שאם תוך ששה חודשים משרד המסחר והתעשייה והחברה יודיעו שהם לא הצליחו למצוא גורם שיקח את זה על עצמו, נציע לחסל חברה זו.

א. זילברברג: כבר הודיעו לנו, שאף אחד מאלה שצריכים להיות שותפים אינו מוכן לכך. הם הודו שאינם מאורגנים, יש חילוקי-דעות בין המנהלים, והם מוכנים לצאת מהענין הזה. לממשלה יש ענין חיוני להחזיק את הענף הזה בארץ. זה הוסבר לוועדה.

ס. דרובלס: בשיחות שהיו לי עם היהלומנים הם אמרו, כי נוח להם שמישהו אחר יעשה זאת. אם יטילו עליהם את החובה להחזיק חברה זו הם ישקלו מה לעשות. אנחנו צריכים לראות את הצד הציבורי. הממשלה מייצגת את האינטרס של עם ישראל וכל לידה שהיא יכולה לחסוך, זו חובתה.

אני מציע להחליט, שמטילים על החברה להגיש דו"ח לחצדה תוך ששה חודשים, אם מצאו אנשים שמוכנים לשאת בעול הזה. הנסיבות שבהן הוקמה החברה השתנו בינתיים. אם כעבור ששה חודשים נמצא שהמצב לא השתנה, נציע אז לסגור את החברה.

פ. גרנפר: זו הפעם הראשונה שאנחנו בוועדה הכלכלית מגיעים לקטביות כזאת בענין כה חשוב, וזה חבל מאד. אין כאן ענין פוליטי, אלא דיון לגופו של דבר. המדינה הפסידה בענין זה

פ. גרופר:

הרבה מאד כסף. בדיון עם האנשים לעוסקים בנושא זה הם הודו שהיו הפסדים. אם אנחנו נגדלו שהחברה אינה בנויה בצורה כזאת שיכול להיות עליה פיקוח. אותנו מעניינת לה אם החברה הזאת תורמת למסחר ביהלומים, ואם יש צורך בה. השאלה היא האם החברה בשיטת המסחר שלה יכולה להיות זרוע מסויימת שדרכה אפשר להשיג חומר גלם. במידה העניינים בשטח היהלומים הם בסדר אין צורך בחברה הזאת.

אני פויה ברי הוועדה לדון בענין זה רק מתוך השיקול - מאור שהחברה הפסידה כספים רבים בעבר - אם כדאי להחזיק רזרבה כזאת. במצב שאנחנו נמצאים בו זה על רק לגרום להפסדים נוספים. המסחר ביהלומים מעולם לא נפגע. יש מספיק חומר גלם בארץ, ולפעמים יש אפילו עודף.

אני מציע למצוא נוסחה שותפת, כדי שלא תהיה הצבעה על שתי הצעות בנושא זה חיוני. צריך לדון ליופיו של דבר.

הדר: אם דוגלים בעקרונות שאין לתמוך בחברות נושאות הפסדים, אפשר להביא דוגמה מתמנע ומחברות אחרות. לבני החברה לפיתוח העשיית היהלומים היו נימוקים לא רק לצד המסחרי, אלא שיש לשמור על סקור נוסף לקבלת חמרי גלם במקרה שנזקק להם. אני בהחלט מקבל את הנוסחה שחיוני לשמור על צינור נוסף כזה. שמענו דברים דומים מפי ד"ר צבי דינשטיין בענייני הנפט, שקונים במקורות יקרים יותר, כדי לשמור על מקורות אלטרנטיביים במקרה של חרום.

איננו מתעלמים מהעובדה שהיו לחברה הפסדים. המפזן כרגע איננו שלילי. כיוון שהיהלומנים אינם רוצים כל-כך להיות שותפים, ואני בעד זה שיש הכרח לשמור על סקור נוסף, אין ברירה אחרת. שמעתי שהיהלומן הזה עלול לעבור לבלגיה, אם לא יקבל את התמיכה הדרושה, ואז יש בעיה של עובדים רבים שמורים למקום עבודה זה.

אפשר להתאחד על נוסחה אחת בסעיף 2 של שתי ההצעות. הסעיף שבמחלוקת הוא סעיף 4. אני מציע להוסיף כאן פיסקה, כי הוועדה סבורה שיש לתת תקופת נסיון של 6 חדשים, ובתוך תקופה זו תדרוש מנציגי מסחר המסחר והתעשייה למסור לה דו"ח על ביצוע ההמלצות של הוועדה. (א. אבטבי: אני מציע שנה). אני סוכן לשנה. הדרישה מהם להגיש דו"ח תוך שנה יכולה לשמש דרבון עליהם לנסות לחפש פתרונות.

כהן: כולנו שותפים לדעה, שענף היהלומים צריך לגדול ולהתפתח. יש מי ששוען שצריך להבטיח סקור נוסף לקבלת חמרי גלם. שמענו שקשה לייעל חברה זו, שבה למעשה שולט אדם אחד שיושב באפריקה ובדיו הכסף. אני רוצה להבטיח שלא יהיו יותר שחיתויות כפי שהיו בחברה זו ושהיה יותר ביקורת ופיקוח. בזמנו הציעו שתהיה מעורבות של הממשלה כדי שיהיה גורם שידרבן לייעול החברה. המגמה היתה שתהיה שותפות של היצרנים והצרכנים.

הצעה היו"ר מציעה לחייב את היהלומנים לקבל חלק מהבעלות של החברה, ואם לא, לחסל אותה; הצעת חה"כ זילברברג בשם הקואליציה מציע שותפות של היהלומנים, אבל אם לא ירצו, אין להכריח אותם להמשיך בקיום החברה. איני יודע אם אנחנו יכולים לחייב גורם ממלכתי לשתף את היהלומנים בניהול החברה. איני בטוח שהממשלה מעוניינת לשתף אותם.

אני מצטרף להצעה לקבוע תקופת נסיון של חצי שנה, ואם בתום תקופה זו לא יחולו שיפורים, נשוב ונדון בהצעה על חיסול החברה.

היו"ר י. הורביץ:

אנחנו יכולים רק להמליץ, איננו יכולים לחייב.

י. פרנק:

יודי מצטער להגיד, שאיני יודע מה מסתתר מאחורי העניין הזה. אנחנו יודעים שענף היהלומים הוא אחד הענפים הבעייתיים, כי אי-אפשר לחייב את היהלומנים לנהל ספרים; אין אפשרות לפקח עליהם מבחינת הכנסה, מס ערך מוסף וכל הקשור בזה. היהלומן יכול סחר להחליט לעבור לבלגיה והמדינה לא רק תפסיד כסף, אלא תצטרך לספל בכל ההשלכות הנובעות מכך.

נכון שלחירה לפיתוח ומחקר מעשיית היהלומים היו הפסדים. זה היה בעבר. היום החברה הפגישה את הפסדיה. מהרבה בחינות חשוב למדינה שיהיה מקור גלם שקבלה יחסר גלם, למקרה חרום.

אני מצטרף להצעה, ובעתיד פת ניסיון של שנה או חצי שנה. יהיה בזה משום לחץ מצד הוועדה ודרבון לשוניים הדרושים ובתום התקופה נשמע דו"ח ונשוב לדון בכך.

היו"ר י. הורביץ:

לו המצב היה הפוך, והייתי מציע שהממשלה תחזיק את הענף הזה, ואתם הייתם מציעים להשאיר אותו בידי גורם פרטי, זה היה יותר טוב. בעצם המצב היה צריך להיות הפוך. למה לממשלה להחזיק חברה שנושאת רק בהפסדים, כאשר היהלומנים אינם רוצים להיות שותפים ואינם רוצים להסתכן? הממשלה אינה קונה תוצרת מוגמרת אלא חפרי גלם. ליהלומנים יש המקורות שלהם. בזמנו היו אינטרסים אישיים בהקמת החברה הזאת, והנסיגות שהביאו להקמתה שוב אינן קיימות.

כאן נוצר מצב מוזר שהציבור המייצג את היוזמה הפרטית שואל בשביל מה צריך את זה? ומה שמייצגים את הממשלה אינם רוצים להשאיר זאת בידי ההון והיוזמה הפרטית. רוצים שהממשלה תטפל בחומר גם שבשום מקום בעולם אין הממשלה מטפלת בו. הממשלה בדרך-כלל מטפלת יבוא של מצרכי צריכה חיוניים. ממשיכים בעניין הזה רק מתוך אינרציה, למרות שהוא גורם להפסדים גדולים.

לדעתי זוהי בעצם פרזיטיות מצד היהלומנים, שאינם רוצים להסתכן, ופובכרים שיהיה מכשיר ממשלתי שיקח את הסיכון על עצמו. איני מבין את המוטיבציה של הצעת הקואליציה. אומרים שזה לטובת האומה שיהיה מקור נוסף לחסר גלם. מי כמו היהלומנים יודע מה טוב בשבילם. כאן אפשר להגיד, כי יותר משהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להיניק. כאן היוזמה הפרטית רוצה להפטר ממפעל שמעסיק 28 עובדים בעבודה שרק 8 איש יכולים לעשות אותה. (י. יודין: אתה חושב שהנימוק היחיד הוא לתת פרנסה ל-28 איש?) אני מאמין שממשיכים בזה מתוך אינרציה, כי אילו חשבתי שזה לטובת מדינת-ישראל הייתי מוכן שימשיכו להחזיק את השלושה באפריקה. אני חושב שהחברה הסכימה לצרף נציג של היהלומנים למועצה, כי הם מרגישים בחולשתם, מבלי לחייב אותם להכנס לשותפות. זה לא חיוני לא מבחינה מסחרית וגם לא מבחינה לאומית. (י. טון: אני לא בטוח שהיהלומנים אינם רוצים בזה). אנחנו בכוונה לא אמרנו שהם יקחו על עצמם 51%. בנוסח הקיים היתה להם אפשרות להכנס לחברה בצורה סמלית, כדי להוכיח שהם בתוך העניין. אינם רוצים, כי אינם מחשיבים כל כך את החברה הזאת.

לא איכפת לי שתהיינה שתי הצעות. לא מוכרחים להגיע להצעת פשרה. תהיה הצעת רוב של הקואליציה, האומרת שיש להמשיך בקיום החברה; וההצעה השנייה, שאני מביא אותה בשם הוועדה, שצריך להמשיך בחברה רק בתנאי של שותפות מצד הצרכנים. זה המקרה היחיד שבו הממשלה מביאה חומר גלם לתעשייה.

י. כהן:

אני הצעתי לחייב את משרד המסחר והתעשייה להכנס לשותפות עם היהלומנים, ובעוד חצי שנה להביא לכאן דו"ח על ההתפתחות. ואז נקיים דיון.

היו"ר י. הורביץ:

אנחנו יכולים לחייב רק את משרד המסחר והתעשייה. איננו יכולים לחייב את היהלומנים.

ע. הדר:

וב. אנחנו דורשים דו"ח ודיון חוזר בעוד חצי שנה או שנה, יש בה משום דרבון לתיקון

המצב בחברה.

ד. קורן:

אני חושב שאין סרחק משמעותי בין שתי ההצעות. הצעת חה"כ עמוס הדר נותנת תשובה לבעיה. ועדה של הכנסת אינה יכולה לחייב, כי אינה יכולה לקבוע כמה סחייבים. אנחנו יוצאים להגיד לגוף הצע של הממשלה, למשרד המסחר והתעשייה, שהוא צריך לפתור את הבעיה בדרך של שיתוף היהלומנים בחברה זו, ותוך חצי שנה הוא חייב להביא דו"ח לוועד. זו על ביצוע הדבר. אז הוועדה תשוב ותדון בדבר.

י. יודין:

אם אנחנו סחייבים את משרד המסחר והתעשייה אנחנו מוסרים נשק ללחץ מצד היהלומנים.

ה. קורן:

אי-אפשר לקבל החלטה המחייבת את הממשלה. אנחנו יכולים להגיד בהמלצה שלנו, שאנחנו רוצים שהיהלומנים יהיו שותפים, ומשרד המסחר והתעשייה חייב לבצע זאת. אנחנו מבקשים שבעבור חצי שנה או שנה יסמך דו"ח לוועדה על ביצוע הדבר ועל התפתחות הדברים בחברה.

לגבי יתר הדברים הסעיפים בשתי ההצעות כמעט זהים. על-ידי זה נותנים לזרוע המבצעת אפשרות לפתור את הבעיה.

ס. ורנבלט:

אני מציע לא להצביע היום על שתי ההצעות, וגם לא על הצעה משותפת. אני מבקש לדחות את ההצבעה לשבוע הבא. במשך השבוע אני רוצה להפגש עם הנוגעים בדבר כדי לשכנע אותם. אולי יהיו כאלה שיהיו מוכנים להיות שותפים בחברה.

י. יודין:

זו בקשה לגטימית של חבר ועדה, וצריך לדחות את ההצבעות לשבוע הבא.

א. זילברברג:

אני חושב שאנחנו במצב שאפשר להצביע היום, לא בגלל השאיפה של הוועדה להגיע להצעה אחידה. יש שתי דעות. דעה אחת, שיש לחסל חברה זו, מבלי שנראה מי יחליף את החברה הזאת במקרה שתחוסל. כסופו של דבר האופוזיציה פחות אחראית בנושא זה. הדעה השנייה אומרת, שיש לשמור על חברה זו כמקור נוסף למקרה של חרום. (היו"ר י. הורביץ: במדינת-ישראל אנחנו יותר אחראים בענין זה סכם). לכם יותר קל להגיד זאת.

אני מוכן לדחיה לשבוע, אם במשך השבוע ייעשה נסיון מצד ועדת משנה להגיע לנוסחת פשרה.

היו"ר י. הורביץ:

אני מוכן להעמיד את ההצעות להצבעה, אבל ישנה בקשה מצד חבר הוועדה לדחות את ההצבעה לשבוע

הבא, ולזה אי-אפשר להתנגד.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00